

Commentaar (T. vd Linden) bij: Vz. Groningen 5 april 2005, LJN AT3185. (Artikel 6 uitspraak nr 2)

Het is tegenwoordig heel gebruikelijk om, voordat je met iemand in zee gaat, eerst eens even op Internet te kijken wat er zoal over die persoon of dat bedrijf bekend is of gezegd wordt. Een sollicitant wordt opgezocht op wieowie.nl, maar met gewoon Googelen kom je ook al een heel eind.

Stel nu dat je een leuk gespecialiseerd bedrijf hebt, en je wilt dat graag onder de aandacht brengen van je potentiële klanten. Misschien is een advertentie in de Internetbedrijvengids wel een goed idee? Je wordt telefonisch benaderd door de eiser in dit kort geding, die jou servercapaciteit daarvoor aanbiedt. Nooit meteen “ja” zeggen natuurlijk, altijd eerst even intern overleggen. En bij dat interne overleg hoort ook: even Googelen. En als je dan stuit op de naam van dat bedrijf op de “Signaallijst” van gedaagde, de Vereniging van Kamers van Koophandel (hierna VVK), opgesteld in het kader van fraudepreventie, dan trek je al gauw de conclusie om dan maar niet met dat bedrijf in zee te gaan. Waar rook is, is vuur. Toch?

In casu was sprake van een signaallijst (eufemisme voor zwarte lijst)¹ die wèl de goedkeuring van het CBP had gekregen.² De VVK heeft zich echter bij het plaatsen van eiser op de lijst niet aan haar eigen protocol gehouden – terwijl het CBP natuurlijk op basis van dat protocol z’n fiat had gegeven. Toch is dit niet het criterium voor de rechter. De rechter toetst of de VVK “uiterste zorgvuldigheid” heeft betracht bij publicatie van namen van bedrijven op de signaallijst.³ Waarschijnlijk is dit een zwaardere toets: het lijkt mij dat je niet “uiterst zorgvuldig” kunt zijn als je afwijkt van je eigen protocol. In theorie is het natuurlijk wel mogelijk dat een protocol dat voor het CBP wel door de beugel kan, toch niet door de toets van “uiterste zorgvuldigheid” van de rechter komt – al moet dat dan wel een heel bijzonder geval zijn.

In het algemeen wordt aangenomen dat het hanteren van zwarte lijsten op zichzelf niet ontoelaatbaar is.⁴ Het CBP heeft een “Checklist Zwarte lijsten” opgesteld,⁵ die behulpzaam is bij het zo zorgvuldig mogelijk inrichten van een zwarte lijst. De checklist bestaat uit een aantal toetsingsvragen. De VVK-signaallijst strandt al op de vierde vraag:

¹ Andere uitspraken over zwarte lijsten: RvS 4 juli 2007, LJN BA8742 (zwarte lijst van panden en malafide huiseigenaren), en Vz. Utrecht 20 feb. 2008 LJN BC4618 en BC4616 (conceptlijst van potentieel malafide (vastgoed)beleggingsfondsen).

² Op basis van art. 31 lid 1 onder c WBP had het CBP een onderzoek ingesteld en was blijkens een brief van 16 februari 2005 tot de conclusie gekomen dat de gegevensverwerking in beginsel rechtmatig was, zie r.o. 1.5.

³ De rechter zegt er wel het volgende over: “De zorgvuldigheid brengt mee dat de VVK zich bij de publicatie van namen op de signaallijst – wat er verder ook zij van het protocol – zich in ieder geval aan haar eigen protocol dient te houden.” r.o. 4.4.

⁴ Zie onder meer de conclusie van het CBP over zwarte lijsten op http://www.cbpweb.nl/downloads_av_sv/av04_sv.pdf?refer=true&theme=purple (laatst geraadpleegd 9 maart 2008) en J.J.C. Kabel, Handelsinformatiebureaus, particuliere onderzoeksbureaus en zwarte lijsten, in: J.M.A. Berkvens en J.E.J. Prins, *Privacyregulering in theorie en praktijk*, Kluwer; Deventer 2007, p. 227-251.

⁵ Te vinden op http://www.cbpweb.nl/downloads_inf/inf_va_zwarte_lijsten.pdf?refer=true&theme=purple (laatst geraadpleegd op 9 maart 2008).

Hoe verifieert de verantwoordelijke of de gegevens juist en nauwkeurig zijn? In casu ging het om een vermelding op de signaallijst na tien recente meldingen (of een combinatie van tien meldingen en klachten) en/of vijf recente klachten. Maar, de ten processe door de VVK aangedragen meldingen en klachten voldoen niet aan de omschrijvingen daarvan in het eigen protocol.⁶ En ergens is dat jammer, want uit hetgeen wel wordt aangevoerd (maar niet voldoende onderbouwd) door de VVK krijg je wel erg de indruk dat het niet om een bedrijf gaat waar je nou erg graag zaken mee wilt doen.⁷ Waarom heeft de VVK dan niet netjes z'n huiswerk gedaan?

Op het internet zijn wel meer zwarte lijsten te vinden,⁸ die door het “diffamerende karakter” (juridisch voor: naming & shaming)⁹ als schadelijk moeten worden aangemerkt – zeker als zo'n lijst, zoals de onderhavige, openbaar toegankelijk is. Vanwege de te verwachten ernstige nadelige gevolgen van plaatsing op zo'n lijst voor het betrokken bedrijf, denk ik dat het goed is dat de rechter, zoals hier, de lat voor wat betreft zorgvuldigheid hoog legt. Dat deed ook de voorzieningenrechter Utrecht in een recente uitspraak over een op internet gepubliceerd conceptlijst van potentieel malafide (vastgoed)beleggingsfondsen.¹⁰ De rechter oordeelde dat de Vereniging Vastgoed Participanten onrechtmatig gehandeld had door een (vastgoed)beleggingsfonds, dat niet aan haar criteria van transparantie voldeed, als “potentieel malafide” te bestempelen.

⁶ Namelijk: “Een melding bestaat uit gegevens en informatie die door een ondernemer/bedrijf of een kamer van koophandel zijn aangeleverd bij de verantwoordelijke. In de melding staan gegevens van betrokkenen, de reden en inhoud van de melding en overige aanvullende informatie met betrekking tot de melding. Een melding inzake advertentieverkoop bestaat minimaal uit (een kopie van) de factuur of offerte (...)”. “Een klacht bestaat uit gegevens en informatie die door een ondernemer/bedrijf of een kamer van koophandel zijn aangeleverd bij de verantwoordelijke, vergezeld van een begeleidend schrijven of een ander bericht door of namens de ondernemer/het bedrijf, waaruit duidelijk blijkt dat het om een klacht over een bedrijf gaat én waaruit blijkt dat deze klacht reeds is voorgelegd aan het desbetreffende bedrijf. Tot slot moet de klager aangeven waarom hij van mening is dat de klacht niet, of niet voldoende is opgelost (...)”. R.o. 1.3, Protocol VVK art. 1.9 en 1.10.

⁷ Zie ook een weblogger over deze zaak: <http://blogger.xs4all.nl/kixkix/archive/2005/03/24/32346.aspx> (laatst bezocht op 9 maart 2008).

⁸ Zomaar wat voorbeelden: www.thuiswerkvacatures.nl/zwartelijst.php, www.studentenkamers.nl/zwartelijst_actueel.asp, www.geenstijl.nl/paginas/de_zwartelijst_vliegtuigen.html, www.sin-nl.org/zwartelijst/zwartelijstlist.php, blacklist.greenpeace.org/vessel/list, www.opta.nl/download/050707+zwarte+lijst+versie+7+juli+2005%2Epdf (allemaal laatst bezocht op 9 maart 2008).

⁹ Zie 'Internet als schandpaal onwettig', http://www.telegraaf.nl/i-mail/53983141/_Internet_als_schandpaal_onwettig_.html?p=3,1 (laatst bezocht op 9 maart 2008).

¹⁰ Vz. Utrecht 20 feb. 2008 LJN BC4618 en BC4616